

Η λύση για την οριστική έξοδο από την κρίση είναι στα χέρια μας!

«Η συμφωνία του Eurogroup της 21ης Ιουνίου 2018 για το δημόσιο χρέος της Ελλάδας, μειώνει σημαντικά τις ανάγκες εξυπηρέτησής του για την επόμενη 15ετία. Έτσι δημιουργείται σχετική ασφάλεια σε επιχειρήσεις και επενδυτές ως προς την ικανότητα της χώρας να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της.

Είναι, ωστόσο, ένα προϊόν συμβιβασμών στο Ευρωπαϊκό επίπεδο. Αντανακλά, από τη μια πλευρά, την αναγνώριση της σημαντικής δημοσιονομικής προσαρμογής που έχει επιτευχθεί τα προηγούμενα χρόνια. Αναδεικνύει, από την άλλη, το έλλειμμα εμπιστοσύνης, που θα επέτρεπε τη λήψη γενναιότερων μέτρων, ώστε να υποστηριχθεί η επιστροφή της οικονομίας σε δυναμικούς ρυθμούς ανάπτυξης.

Η συμφωνία αυτή δεν λειτουργεί καταλυτικά στην επιτάχυνση των επενδύσεων, καθώς τα υψηλά πρωτογενή πλεονάσματα στερούν απαραίτητους πόρους από την οικονομία. Έχοντας διευθετήσει μεσοπρόθεσμα τον «αριθμητή» στο λόγο χρέος/ΑΕΠ, επιβάλλεται πλέον να εστιάσουμε τις προσπάθειές μας στον «παρονομαστή», δηλαδή στην αύξηση του ΑΕΠ, με την συνέχιση των μεταρρυθμίσεων και την υπεύθυνη δημοσιονομική διαχείριση σε βάθος δεκαετιών. Η δυναμική ανάπτυξη της οικονομίας με φιλοεπενδυτικές πολιτικές είναι μονόδρομος.

Τρία πράγματα πρέπει πάση θυσία να γίνουν στο εξής: πρώτον, να αποφευχθεί το ξήλωμα των μεταρρυθμίσεων και η επιστροφή στις πελατειακές πολιτικές του παρελθόντος, δεύτερον, να αλλάξει το μείγμα πολιτικής με έμφαση στη μείωση του μη μισθολογικού κόστους και τρίτον, να αποτραπεί οποιαδήποτε πολιτική πόλωση που μπορεί να οδηγήσει σε οικονομική αστάθεια κατά το επόμενο κρίσιμο δεκαετάμηνο.

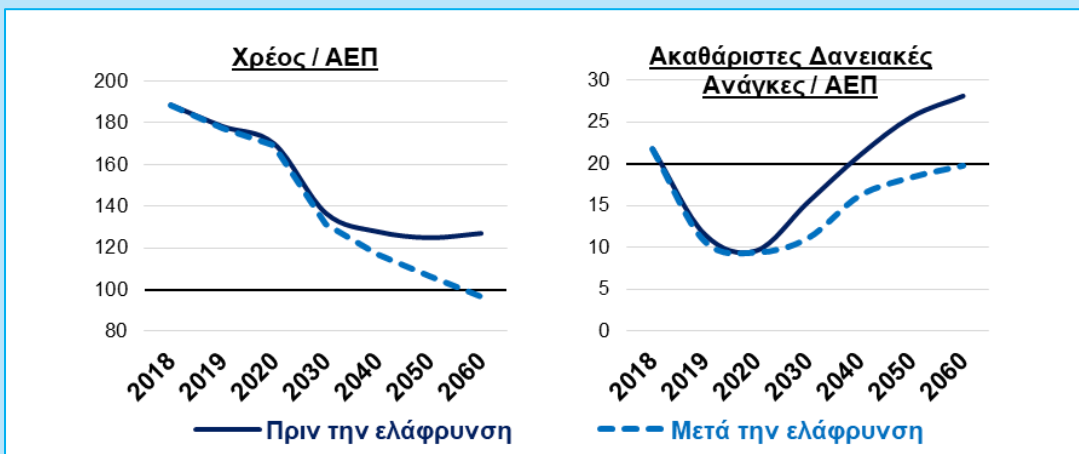
Η Ελληνική οικονομία έχει πληρώσει ακριβώς την έλλειψη πολιτικής σταθερότητας και συνεννόησης. Οι μεγάλες θυσίες των πολιτών και των επιχειρήσεων πρέπει να πιάσουν τόπο. Αυτό είναι άλλωστε το βαρύτερο μήνυμα της συμφωνίας που επετεύχθη την περασμένη εβδομάδα. Να σταματήσουμε να πιστεύουμε ότι κάποιος, πάνω και έξω από εμάς, θα μας βγάλει από τη δύσκολη θέση που βρισκόμαστε. Η λύση για την οριστική έξοδο από την κρίση είναι πλέον στα χέρια μας.»

Θεόδωρος Φέσσας, Πρόεδρος ΣΕΒ

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

- Οι αποφάσεις που ελήφθησαν στο Eurogroup της 21/6/2018 αποτελούν το επιστέγασμα των προσπαθειών που κατεβλήθησαν από όλες τις ελληνικές κυβερνήσεις από το 2010 και μετά, για τη δημοσιονομική «επανάδρωση» του κράτους σε σωστές βάσεις. Στόχος της συμφωνίας είναι να αφήσουμε πίσω μας οριστικά την Ελλάδα των ελλειμμάτων και του δημοσιονομικού εκτροχιασμού (που μας έφερε στην κρίση και τα Μνημόνια) και να γίνουμε σε βάθος χρόνου μια δημοσιονομικά υπεύθυνη χώρα. Η Ελλάδα εισέρχεται σε μια περίοδο μετά-μνημονιακής εποπτείας, με απώτερο σκοπό την απρόσκοπτη επιστροφή στην κανονικότητα της κάλυψης των χρηματοδοτικών αναγκών της από τις αγορές. Προς τούτο, ένα μέρος από τα αδιάθετα χρήματα του 3^{ου} μνημονίου παρέχεται για να δημιουργηθεί αποθεματικό ασφαλείας ύψους €24,1 δισ., ώστε να μπορεί να καλύψει τις πληρωμές χρεολυσίων 2018-2020, ακόμη και χωρίς την προσφυγή σε εξωτερικό δανεισμό (εάν οι συνθήκες δεν το επιτρέπουν). Ταυτόχρονα, λαμβάνονται μέτρα ελάφρυνσης του χρέους, κυρίως με την μετακύληση υποχρεώσεων εξυπηρέτησης του χρέους στο μέλλον, με ευνοϊκούς όρους για τη χώρα. Τα μέτρα αυτά δεν μειώνουν το ύψος του χρέους, αλλά διευκολύνουν σημαντικά την αποπληρωμή του για τα επόμενα 15 χρόνια. Στο τέλος αυτής περιόδου θα αξιολογηθεί εκ νέου η βιωσιμότητα του Ελληνικού χρέους. Σε κάθε περίπτωση, η μεταφορά πληρωμών τόκων και χρεολυσίων κεφαλαιοποιείται και επιβαρύνει ως χρέος τις επόμενες γενιές. (συνέχεια στην επόμενη σελίδα)

Κάνοντας την ανάγκη φιλότιμο...

Χρέος και ακαθάριστες δανειακές ανάγκες ως % του ΑΕΠ πριν και μετά την ελάφρυνση του χρέους στο βασικό σενάριο (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Compliance Report - ESM Stability Support Programme for Greece - Fourth Review](#), 23 Ιουνίου 2018)

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Μιχάλης Μασουράκης
Chief Economist

E: mmassourakis@sev.org.gr
T: +30 211 500 6104

Μιχάλης Μητσόπουλος
Senior Advisor

E: mmtsopoulos@sev.org.gr
T: +30 211 500 6157

Θανάσης Πρίντισπας
Associate Advisor

E: printsipas@sev.org.gr
T: +30 211 500 6176

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

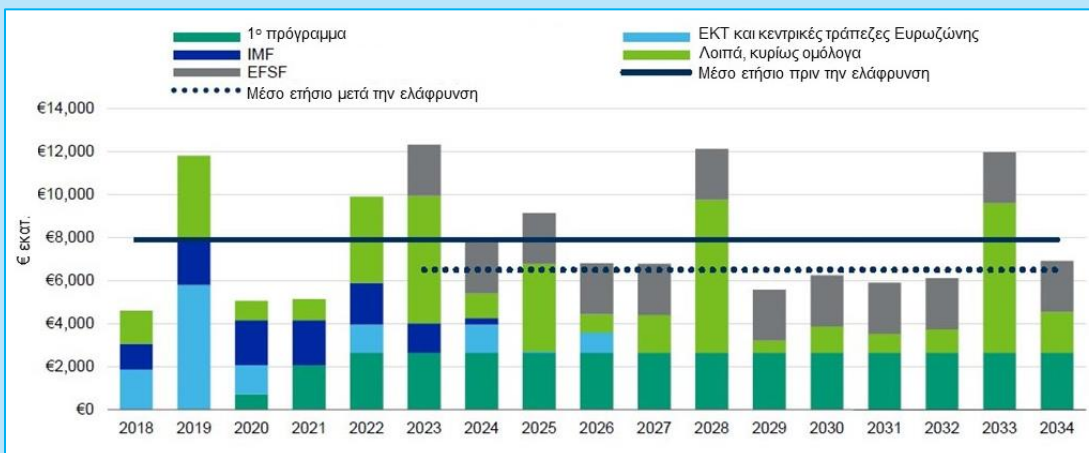
Με την ευγενική χορηγία:

(συνέχεια από την 1^η σελίδα)

Εφόσον, όμως, τηρούνται οι συνθήκες δημοσιονομικής πειθαρχίας που έχουν συμφωνηθεί (3,5 π.μ. του ΑΕΠ πρωτογενές πλεόνασμα την περίοδο μέχρι το 2022 και 2,2 π.μ. του ΑΕΠ κατά μέσο όρο την περίοδο 2023-2060), τότε διασφαλίζονται και ad hoc συνθήκες οιοδεί βιωσιμότητας του χρέους. Είναι αξιοσημείωτο ότι οι αγορές εξακολουθούν να είναι επιφυλακτικές μετά τη συμφωνία, με τις αποδόσεις των 10ετών ομολόγων να πέφτουν από 4,3% προς το 4%, και στο χρηματιστήριο να μην σηματοδοτείται κάποια ουσιαστική βελτίωση των αναπτυξιακών προοπτικών της χώρας. Οι συνθήκες αυτές θα επανεξετάζονται με την πάροδο του χρόνου, ώστε, σε κάθε περίπτωση, οι ακαθάριστες δανειακές ανάγκες (δημοσιονομικό ισοζύγιο συν πληρωμές χρεολυσίων) της χώρας να μην υπερβαίνουν το 15% του ΑΕΠ μεσοπρόθεσμα, και το 20% από εκεί και πέρα. Εν προκειμένω, με τα μέτρα ελάφρυνσης του χρέους που ελήφθησαν, στο βασικό σενάριο, το χρέος ως προς το ΑΕΠ πέφτει κάτω του 100% τη δεκαετία 2050-2060 και οι ακαθάριστες δανειακές ανάγκες ως ποσοστό του ΑΕΠ διατηρούνται σε επίπεδα κάτω του 20% καθ' όλη την περίοδο, σε συνδυασμό, βεβαίως, με τα υψηλά πρωτογενή πλεονάσματα ως ανωτέρω, και παρά τις υποθέσεις για απαράδεκτα χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Σημειώνεται ότι με υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης, τα ίδια (ή και καλύτερα) αποτελέσματα βιωσιμότητας επιτυγχάνονται ταχύτερα και με μικρότερα πρωτογενή πλεονάσματα. Και αυτό θα συμβεί εάν η χώρα επανέλθει σε υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης μέσω της ενεργού διευκόλυνσης των επενδύσεων, με μεταρρυθμίσεις που κάνουν τη χώρα πιο ανταγωνιστική και φιλική προς την επιχειρηματικότητα, καθώς και χαμηλότερους φορολογικούς συντελεστές στην εργασία και τα κέρδη που επανεπενδύονται. Η έξοδος από το 3^ο Μνημόνιο ομντελείται υπό καλούς οίονους. Η χώρα έχει επιστρέψει σε θετικούς ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ και των ιδιωτικών επενδύσεων, με τις εξαγωγές αγαθών (μεταποίηση) και υπηρεσιών (τουρισμός, μεταφορές, logistics) να επεκτείνονται με ταχείς ρυθμούς. Η ανάκαμψη λαμβάνει χώρα εν μέσω ενός βελτιούμενου μακροοικονομικού περιβάλλοντος, με ισχυροποίηση των επιχειρηματικών προσδοκιών και της καταναλωτικής εμπιστοσύνης και με αυξήσεις αμοιβών (+2,3% το 2017 και +0,8% το α' τρίμηνο του 2018 ετησίως) και απασχόλησης (+2,1% το 2017 και +1,7% το α' τρίμηνο του 2018). Τέλος, η πρόσβαση στις αγορές υποστηρίζεται και από ένα περιβάλλον αυστηρής δημοσιονομικής πειθαρχίας, με υψηλά και διατηρήσιμα πρωτογενή πλεονάσματα μεσοπρόθεσμα. Βεβαίως, οι κίνδυνοι που ελλοχεύουν δεν είναι αμελητέοι και συνδέονται, κυρίως, με παρεκκλίσεις από τους συμφωνηθέντες στόχους, που θα μπορούσαν να προκύψουν λόγω δυσμενών πολιτικών εξελίξεων και ασυνεχειών στο μίγμα πολιτικής που εφαρμόζεται. Παράλληλα, εάν ατονήσει η δημοσιονομική προσαρμογή και η μεταρρυθμιστική προσπάθεια, είναι σίγουρο ότι οι αποδόσεις των ελληνικών ομολόγων θα διαμορφωθούν σε υψηλά, και μη συμβατά με τη σταθεροποίηση του ελληνικού χρέους, επίπεδα, καθιστώντας την πρόσβαση στις αγορές απαγορευτική, και θέτοντας ταυτόχρονα σε δοκιμασία τη δέσμευση των δανειστών για περαιτέρω διευκολύνσεις στην εξυπηρέτηση του χρέους.

- Οριακά βελτιωμένη είναι το 2017 η εικόνα αναφορικά με το ποσοστό του πληθυσμού που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό, (34,8% έναντι 35,6% το 2016). Παρόλα αυτά, το ποσοστό των νοικοκυριών που ζουν με σημαντική υλική στέρηση (21,1%) εξακολουθεί να είναι από τα υψηλότερα στην ΕΕ-28. Ο κίνδυνος φτώχειας σημείωσε μείωση τόσο στο σύνολο του πληθυσμού, όσο και στον πληθυσμό 18-64 ετών, ενώ παρέμεινε ίδιος για τον πληθυσμό 65 ετών και άνω. Αναφορικά με την εκτέλεση του προϋπολογισμού, η εμφανιζόμενη κόπωση των φορολογικών εσόδων στο 5μηνο του 2018 οφείλεται στον τρόπο εγγραφής το 2017 μέρους των εσόδων από την παραχώρηση των 14 αεροδρομίων. Με τη σωστή προσαρμογή προκύπτει ότι τα φορολογικά έσοδα συνεχίζουν μια πορεία ενίσχυσης έναντι του 2017, η οποία όμως σε μεγάλο μέρος οφείλεται σε τεχνητές διακυμάνσεις των εσόδων από καπνικά. Το υπόλοιπο μέρος της αύξησης προκύπτει από την ενίσχυση των εσόδων από έμμεσους φόρους προηγούμενων χρήσεων και του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων. Την ίδια ώρα, οι δαπάνες μισθοδοσίας και για κοινωνική προστασία αυξάνονται σταθερά, υπερ-αντισταθμίζοντας τη μείωση επιχορηγήσεων σε ασφαλιστικούς φορείς καθώς και την ευνοϊκή επίπτωση της μείωσης από τις καταπτώσεις εγγυήσεων.

**Διάρθρωση λήξεων
ελληνικού χρέους**
(Bankingnews.gr, *Public Debt Management Agency*, *Moody's Investors Services*, *Iouv*, 2018)

Επιτυχής η 4η και τελευταία αξιολόγηση και ολοκλήρωση του 3ου Μνημονίου με μέτρα ελάφρυνσης του χρέους

Με βάση την απόφαση του Eurogroup της 21/6/2018, η προσπάθεια που καταβάλλεται, μέσω της ελάφρυνσης του χρέους είναι οι ακαθάριστες δανειακές ανάγκες (ΑΔΑ), που ορίζονται ως δημοσιονομικό πλεόνασμα ή έλλειμμα συν τις πληρωμές χρεολυσίων του δημοσίου (Δ01), να μην υπερβαίνουν ανά πάσα στιγμή το 15% του ΑΕΠ μεσοπρόθεσμα και το 20% του ΑΕΠ μακροπρόθεσμα, που θεωρείται *grasso modo* ορόσημο βιωσιμότητας του χρέους μιας χώρας, υπό την προϋπόθεση, βεβαίως, διατήρησης της δημοσιονομικής πειθαρχίας. Η χώρα μας πλέον καταγράφει δημοσιονομικά πλεονάσματα (οριακά μεν, πλεονάσματα δε), με ευμεγέθη πρωτογενή πλεονάσματα (ύψους τουλάχιστον 3,5 π.μ. του ΑΕΠ σήμερα), ικανά να καλύπτουν τις πληρωμές τόκων μεσοπρόθεσμα, αλλά και μακροχρόνια, σε συνδυασμό με τις συνεχείς ασκήσεις ελάφρυνσης του χρέους που θα γίνονται, εφόσον κρίνεται απαραίτητο.

Η χώρα μας πλέον καταγράφει δημοσιονομικά πλεονάσματα (οριακά μεν, πλεονάσματα δε), με ευμεγέθη πρωτογενή πλεονάσματα (ύψους τουλάχιστον 3,5 π.μ. του ΑΕΠ σήμερα), ικανά να καλύπτουν τις πληρωμές τόκων μεσοπρόθεσμα, αλλά και μακροχρόνια, σε συνδυασμό με τις συνεχείς ασκήσεις ελάφρυνσης του χρέους που θα γίνονται, εφόσον κρίνεται απαραίτητο.

Ως γνωστόν, έχουν ήδη υλοποιηθεί (από το τέλος του 2017) τα λεγόμενα βραχυπρόθεσμα μέτρα ελάφρυνσης του χρέους όπως, πρώτον, η εξομάλυνση των αποπληρωμών χρέους προς το EFSF, χωρίς επιμήκυνση της μέσης σταθμικής διάρκειας του χρέους που ήταν 32,5 χρόνια, δεύτερον, η χρήση της δυνατότητας του EFSF/ESM να δανείζεται μακροχρόνια για τη μείωση του επιτοκιακού κινδύνου, χωρίς κόστος για τις χώρες που ήταν σε πρόγραμμα στο παρελθόν, και να μεταφέρει το όφελος στην ελληνική πλευρά, και, τρίτον, η αναστολή της εφαρμογής από τον ESM του επιπλέον επιτοκιακού περιθωρίου (*step-up*), που είχε συμφωνηθεί κατά τη συναλλαγή του 2012 της επαναγοράς μέρους του ελληνικού χρέους, με δάνεια €11,3 δισ. του ESM, που προβλεπόταν για πρώτη φορά το έτος 2017.

Στο τέλος της 10ετούς περιόδου χάριτος (2032), το Eurogroup θα επανεξετάσει κατά πόσον απαιτούνται πρόσθετα μέτρα ελάφρυνσης του χρέους, ώστε να ικανοποιείται το ορόσημο βιωσιμότητας του χρέους ως προς τις ακαθάριστες δανειακές ανάγκες του δημοσίου.

Με την απόφαση του Eurogroup της 21/6/2018, υιοθετούνται μεσοπρόθεσμα μέτρα ελάφρυνσης του χρέους όπως, πρώτον, η κατάργησή του υπέρ του ESM *step-up* για το έτος 2018, (δες παραπάνω), δεύτερον, η χρήση των κερδών του 2014 του προγράμματος SMP (από επενδύσεις της ΕΚΤ σε ομόλογα του ελληνικού δημοσίου που δεν «κουρευτήκαν» το 2012) από ειδικό λογαριασμό του ESM και η αποκατάσταση (το πρόγραμμα είχε διακοπεί το α' εξάμηνο του 2015) της μεταφοράς ισοδύναμου εισοδήματος από τα προγράμματα ANFA (από επενδύσεις σε ελληνικά ομόλογα που κατέχουν

οι εθνικές κεντρικές τράπεζες του Ευρωσυστήματος) και SMP (ως ανωτέρω), που είχαν συσσωρευθεί μέχρι το 2017, προς την Ελλάδα σε εξαμηνιαίες δόσεις από το Δεκέμβριο του 2018 μέχρι και τον Ιούνιο του 2022, και, τρίτον, η μεταφορά στο μέλλον των δαπανών εξυπηρέτησης μέρους του ελληνικού χρέους προς τον EFSF (€96,6 δισ. έναντι συνόλου €130,9 δισ.) κατά 10 χρόνια (περίοδος χάριτος) και η επέκταση της μέγιστης μέσης σταθμικής διάρκειας των δανείων αυτών κατά 10 επίσης χρόνια. Εν προκειμένω, προβλέπεται ότι στο τέλος της 10ετούς περιόδου χάριτος (2032), το Eurogroup θα επανεξετάσει κατά πόσον απαιτούνται πρόσθετα μέτρα ελάφρυνσης του χρέους, ώστε να ικανοποιείται το ορόσημο βιωσιμότητας του χρέους ως προς τις ακαθάριστες δανειακές ανάγκες του δημοσίου. Τέλος, όσον αφορά σε μακροπρόθεσμα μέτρα ελάφρυνσης του χρέους, το Eurogroup κάνει αναφορά στη δυνατότητα ενεργοποίησης ενός μηχανισμού έκτακτης ανάγκης, σε περίπτωση χειροτέρευσης των παραμέτρων εξυπηρέτησης του χρέους λόγω μεταβολών σε εξωγενείς οικονομικές συνθήκες, εφαρμόζοντας παρόμοια μέτρα με εκείνα του πλαισίου της μεσοπρόθεσμης ελάφρυνσης του χρέους.

Προβλέπεται ένα πλαίσιο εποπτείας στη μετα-μνημονιακή περίοδο, στη βάση των δεσμεύσεων της ελληνικής κυβέρνησης για τη συνέχιση σε καθορισμένες χρονικές περιόδους των μεταρρυθμίσεων, οι οποίες αφορούν, μεταξύ άλλων, την ολοκλήρωση κρίσιμων δράσεων στις αγορές και τη δημόσια διοίκηση, αλλά και την υλοποίηση ήδη συμφωνημένων δράσεων που αφορούν την πορεία των δημοσιονομικών μεγεθών.

Παράλληλα, προβλέπεται ένα πλαίσιο εποπτείας στη μετα-μνημονιακή περίοδο, στη βάση των δεσμεύσεων της ελληνικής κυβέρνησης για τη συνέχιση σε καθορισμένες χρονικές περιόδους των μεταρρυθμίσεων, όπως εμφανίζονται στον Πίνακα Δ08, και οι οποίες αφορούν, μεταξύ άλλων, την ολοκλήρωση κρίσιμων δράσεων στις αγορές και τη δημόσια διοίκηση, αλλά και την υλοποίηση ήδη συμφωνημένων δράσεων που αφορούν την πορεία των δημοσιονομικών μεγεθών. Σημειώνεται ότι η αιρεσιμότητα περιορίζεται στη μεταφορά πόρων ANFA και SMP, καθώς και το όφελος από την κατάργηση του step-up, ως ανωτέρω. Τα αποτελέσματα της εποπτείας θα αποτυπώνονται σε τριμηνιαίες εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο να εξακολουθεί να συμμετέχει στη διαδικασία αξιολόγησης.

Το Eurogroup επιβεβαιώνει για ακόμη μια φορά ότι τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για τα δημοσιονομικά μεγέθη από το 2010 και μετά καταρτίζονται σε πλήρη αρμονία με τη μεθοδολογία που χρησιμοποιείται σε όλες τις στατιστικές υπηρεσίες των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στηρίζοντας με αυτόν τον τρόπο τη θέση του πρώην επικεφαλής της ΕΛΣΤΑΤ Ανδρέα Γεωργίου, που αντιμετωπίζει ποινικές διώξεις στα ελληνικά δικαστήρια.

Δ01: Υποχρεώσεις εξυπηρέτησης - Δημόσιο χρέος 2018 - 2060 (Ναυτεμπορική, 30 Μαΐου 2018)

Ποσά σε € εκατ.	Έντοκα γραμμάτια	Ομόλογα που διακρατούν ευρωπαϊκές κεντρικές τράπεζες (ANFA)	Ομόλογα εκτός PSI	Ομόλογα	Τιτλοποιήσεις	Ομόλογα που διακρατεί η ΕΚΤ (SMP)	Δάνεια ΤΤΕ	Δάνεια ΕΤΕΠ	Λοιπά δάνεια	Δάνεια EFSF	Δάνεια ESM	Διμερή δάνεια από ευρωπαϊκές χώρες	Δάνεια ΔΝΤ	Repos	Σύνολο
2018	13.322	590			29	1.280	472	293	89	0			1.138	22.504	39.717
2019	1.011	996	36	2.960	30	4.789	472	319	181	0			1.968		12.762
2020		234				1.132	472	323	181	0		706	1.969		5.017
2021							472	391	186	0		2.074	1.969		5.092
2022		768		3.005		539	472	392	191	0		2.645	1.835		9.847
2023				4.906			487	393	197	2.302		2.645	1.284		12.214
2024		215		445		1.091		400	308	2.302		2.645	278		7.684
2025		60		3.424				407	208	2.302		2.645			9.046
2026		240		212		697		407	214	2.302		2.645			6.717
2027				161				1.371	220	2.302		2.645			6.699
2028			200	6.146				582	226	2.397		2.645			12.196
2029				165				154	232	2.397		2.645			5.593
2030		88		165				764	239	2.397		2.645			6.298
2031				129				508	246	2.397		2.645			5.925
2032				126				706	253	2.397		2.645			6.127
2033				6.238				445	254	2.397		2.645			11.979
2034			314	154				26	260	2.397	1.089	2.645			6.885
2035				144				26	259	2.397	1.107	2.645			6.578
2036				166				26	267	2.397	1.124	2.645			6.625
2037		116		4.951		17		16	275	2.397	1.141	2.645			11.558
2038				147				9		2.073	1.162	2.645			6.036
2039				135				9		2.073	1.180	2.645			6.042
2040				142				9		2.073	1.197	1.939			5.360
2041				137				9		2.073	1.218	571			4.008
2042				4.768						2.073	1.239				8.080
2043										3.500	1.256				4.756
2044										3.500	1.277				4.777
2045										4.083	1.298				5.381
2046										4.483	1.319				5.802
2047										8.733	1.340				10.073
2048										5.533	1.361				6.894
2049										6.583	1.382				7.965
2050										7.083	1.406				8.489
2051										7.178	2.210				9.388
2052										7.317	2.216				9.533
2053										7.632	2.222				9.854
2054										7.965	2.228				10.193
2055										4.238	2.234				6.472
2056										7.238	2.240				9.478
2057				1.162							2.246				3.408
2058											2.252				2.252
2059											2.260				2.260
2060											2.670				2.670
Σύνολο	14.333	3.307	550	39.988	59	9.545	2.847	7.985	4.486	130.911	43.874	52.900	10.441	22.504	343.730

Επίσης, το Eurogroup προσδιόρισε το ύψος της 5^{ης} και τελευταίας δόσης του προγράμματος σε €15 δισ., εκ των οποίων €5,5 δισ. προορίζονται για την κάλυψη άμεσων αναγκών εξυπηρέτησης του δημοσίου χρέους, ενώ €9,5 δισ. θα προστεθούν στο αποθεματικό ασφαλείας που έχει ήδη δημιουργηθεί, έτσι ώστε η χώρα στο τέλος του Αυγούστου 2018 να διαθέτει πόρους έκτακτης ανάγκης ύψους €24,1 δισ. (**Δ02**), ώστε να μπορεί να καλύψει τις πληρωμές χρεολυσίων 2018-2020 (**Δ03**), ακόμη και χωρίς την προσφυγή σε εξωτερικό δανεισμό (εάν οι συνθήκες δεν το επιτρέπουν). Σημειώνεται, ότι έτσι κλείνει η

χρηματοδοτική διευκόλυνση των εταίρων προς την Ελλάδα συνολικού ύψους €288,7 δισ. (€73 δισ. 1^ο Μνημόνιο, €153,8 δισ. 2^ο Μνημόνιο και €61,9 δισ. 3^ο Μνημόνιο). Σημειώνεται ότι οι εκταμιεύσεις του 3^{ου} Μνημονίου υστέρησαν έναντι των δεσμεύσεων για €86 δισ., κυρίως λόγω μη πλήρους χρήσης των €25 δισ. που προορίζονταν για την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών), καθώς και της συσσώρευσης εγχώριων πόρων από τη διαχείριση των διαθέσιμων φορέων της γενικής κυβέρνησης μέσω συμφωνιών επαναγοράς (repos). Συνολικά, €24,1 δισ. (€86 δισ. μείον €61,9 δισ.) παρέμειναν αδιάθετα.

Δ02: Χρηματοδοτικές ανάγκες και πηγές χρηματοδότησης 2015 – 2018

(Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Compliance Report - ESM Stability Support Programme for Greece - Fourth Review, 23 Ιουνίου 2018*)

	2015	2016	2017	2018				Αυγ 15 – Αυγ 18
	Αυγ-Δεκ	Ιαν-Δεκ	Ιαν-Δεκ	Ιαν-Μάι	Ιουν	Ιουλ	Αυγ	
A. Χρηματοδοτικές ανάγκες	22,7	11,7	21,0	2,7	3,4	2,6	1,6	65,7
Πρωτογενές αποτέλεσμα σε ταμειακή βάση	2,4	-3,9	0,3	-0,6	1,2	-1,5	-0,1	-2,2
Εξυπηρέτηση χρέους	14,5	12,5	17,7	2,7	1,2	3,1	0,7	52,5
Χρεολύσια	13,4	7,5	12,1	0,6	0,8	2,4	0,0	36,8
Τόκοι	1,1	5,0	5,6	2,0	0,4	0,7	0,7	15,7
Εκκαθάριση ληξιπρόθεσμων οφειλών	0,4	3,1	3,0	0,6	1,0	1,0	1,0	10,0
B. Πηγές χρηματοδότησης	22,7	11,7	21,0	2,7	3,4	2,6	1,6	65,7
Ταμειακά διαθέσιμα	-1,6	-1,0	3,7	-14,4	2,1	-12,4	1,6	-22,0
Έσοδα από αποκρατικοποιήσεις	0,0	0,5	3,4	0,4	0,3	0,0	0,0	4,6
Κέρδη ANFA/SMP	0,0	0,4	0,3	0,3	0,0	0,0	0,0	1,0
Repos	0,3	1,4	3,6	8,6	0,0	0,0	0,0	13,8
Έκδοση ομολόγων	0,0	0,0	1,4	3,0	0,0	0,0	0,0	4,3
Χρηματοδότηση προγράμματος	21,4	10,3	8,5	5,7	1,0	15,0	0,0	61,9
Συνολικό διαθέσιμο υπόλοιπο (τέλος μήνα)	2,2	3,2	0,9	15,3	13,2	25,6	24,1	24,1

	(€ εκατ.)
2018	3.891
<i>εκ των οποίων:</i>	
Διεθνές Νομισματικό Ταμείο	1.138
Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα	1.280
Ομόλογα σε ευρωπαϊκές τράπεζες και στην ΕΚΤ (ANFA και SMP)	590
Τράπεζα της Ελλάδος	472
Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων	293
2019	11.751
<i>εκ των οποίων:</i>	
Διεθνές Νομισματικό Ταμείο	1.968
Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα	4.789
Ομόλογα	2.960
Ομόλογα σε ευρωπαϊκές τράπεζες και στην ΕΚΤ (ANFA και SMP)	996
2020	5.017
<i>εκ των οποίων:</i>	
Διεθνές Νομισματικό Ταμείο	1.969
Διμερή δάνεια από ευρωπαϊκές χώρες	706
Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα	1.132
Τράπεζα της Ελλάδος	472
Σύνολο 2018 - 2020	20.659

Δ03: Χρεολύσια 2018 – 2020 (Ναυτεμπορική, 30 Μαΐου 2018)

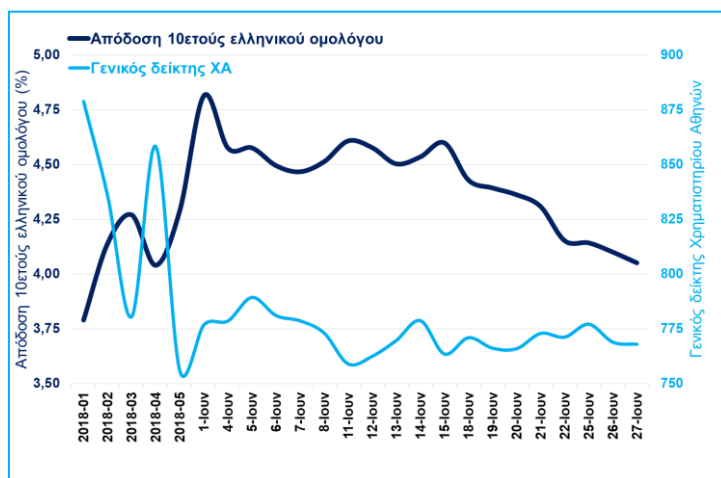
Τέλος, το Eurogroup επιβεβαιώνει για ακόμη μια φορά ότι τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για τα δημοσιονομικά μεγέθη από το 2010 και μετά καταρτίζονται σε πλήρη αρμονία με τη μεθοδολογία που χρησιμοποιείται σε όλες τις στατιστικές υπηρεσίες των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στηρίζοντας με αυτόν τον τρόπο τη θέση του πρώην επικεφαλής της ΕΛΣΤΑΤ Ανδρέα Γεωργίου, που αντιμετωπίζει ποινικές διώξεις στα ελληνικά δικαστήρια.

Το χρέος/ΑΕΠ πέφτει κάτω από το 100% του ΑΕΠ τη δεκαετία 2050-2060, ενώ χωρίς την ελάφρυνση του χρέους διαμορφώνεται στο 127% του ΑΕΠ το 2060.

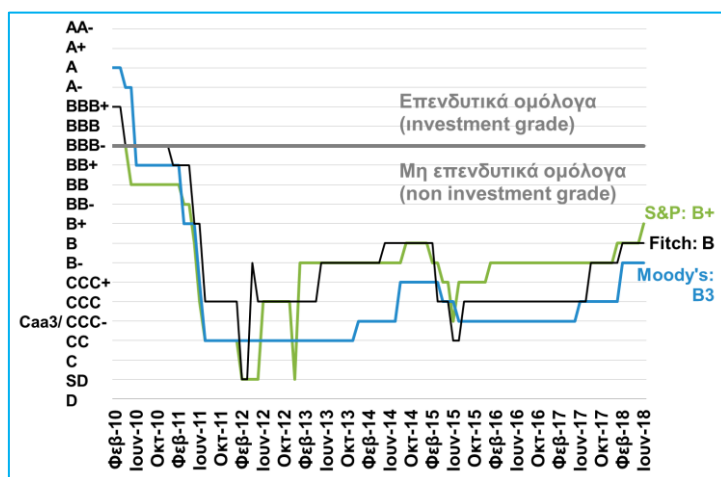
Οι αγορές, πάντως, εξακολουθούν να είναι επιφυλακτικές, αν και οι αποδόσεις των 10ετών ομολόγων πέφτουν προς το 4%, από 4,3% πριν την απόφαση του Eurogroup, ενώ αντιθέτως, στο χρηματιστήριο δεν φαίνεται να σηματοδοτείται κάποια ουσιαστική βελτίωση των αναπτυξιακών προοπτικών της χώρας (Δ04). Το ίδιο επιφυλακτικές παραμένουν και οι εταιρίες αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας, παρά τη στάση τους ως προς την απόφαση του Eurogroup της 22/6/18 ότι δυνητικά συμβάλει θετικά στην αξιολόγηση της χώρας (credit positive). Η Moody's θεωρεί ότι με τα ληφθέντα μέτρα ελάφρυνσης, η εξυπηρέτηση του χρέους την επόμενη 15ετία είναι εύκολα διαχειρίσιμη. Η S&P προχώρησε και σε αναβάθμιση της Ελλάδας από B σε B+ (Δ05), αναγνωρίζοντας, όμως, ότι περαιτέρω αναβαθμίσεις απαιτούν την ενίσχυση της προβλεψιμότητας της οικονομικής πολιτικής, την ενίσχυση της εισροής ξένων άμεσων επενδύσεων και την περαιτέρω πρόοδο στον τομέα των «κόκκινων» δανείων, ενώ αντιστοίχως διαβλέπει πιθανή υποχώρηση της αξιολόγησης εφόσον ανατραπεί η μεταρρυθμιστική προσπάθεια ή η ανάπτυξη που επιτυγχάνεται δεν είναι συμβατή με τη

συνέχιση της δημοσιονομικής εξυγίανσης και τη βιωσιμότητα του χρέους. Σημειώνεται ότι αναμένονται αναβαθμίσεις από τη Moody's και την Fitch (που διατηρούν τις προοπτικές της χώρας -outlook- θετικές). Η S&P, μετά την πρόσφατη αναβάθμιση, έχει σταθερό outlook, που σημαίνει ότι δεν βλέπει περαιτέρω αναβάθμιση από τα σημερινά επίπεδα, χωρίς πρόσθετη προσπάθεια.

Δ04: Απόδοση ελληνικών ομολόγων και δείκτης Χρηματιστηρίου Αθηνών
(EKT, Μάιος 2018, Bloomberg, 27/06/2018)

Δ05: Αξιολόγηση Ελλάδας από τους οίκους Moody's, S&P και Fitch (Moody's, S&P και Fitch, Ιουλ. 2018)

Ταυτόχρονα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έδωσε στη δημοσιότητα την ανάλυση βιωσιμότητας του χρέους. Στο βασικό σενάριο (πρωτογενές πλεόνασμα 3,5 π.μ. του ΑΕΠ μέχρι το 2022 μειούμενο προς τις 2,2 π.μ. του ΑΕΠ το 2025 όπου και σταθεροποιείται μέχρι το 2060, ανάπτυξη στο 1% μετά το 2022 και μέχρι το 2060), και μετά την ελάφρυνση του χρέους που συμφωνήθηκε, το χρέος/ΑΕΠ πέφτει κάτω από το 100% του ΑΕΠ τη δεκαετία 2050-2060, ενώ χωρίς την ελάφρυνση του χρέους διαμορφώνεται στο 127% του ΑΕΠ το 2060. Ταυτόχρονα, οι ακαθάριστες δανειακές ανάγκες (ΑΔΑ) ως ποσοστό του ΑΕΠ πληρούν πλήρως τα κριτήρια βιωσιμότητας καθ' όλη την περίοδο, ενώ χωρίς την ελάφρυνση του χρέους διαμορφώνονται σε επίπεδα άνω του 20% του ΑΕΠ από κάποιο σημείο τη δεκαετία 2030-2040 και μετά. Στο δυσμενές σενάριο (πρωτογενές πλεόνασμα στις 1,5 π.μ. του ΑΕΠ από το 2023 και μετά, ανάπτυξη στο 0,8% από το 2022 και μετά), ο λόγος χρέους προς ΑΕΠ και ο λόγος ακαθάριστων δανειακών αναγκών προς ΑΕΠ εξελίσσονται αποσταθεροποιητικά (Χρέος/ΑΕΠ 235% το 2060, ΑΔΑ/ΑΕΠ 53% το 2060), καθιστώντας το χρέος μη βιώσιμο (Δ06 και Δ07).

Οι ακαθάριστες δανειακές ανάγκες (ΑΔΑ) ως ποσοστό του ΑΕΠ πληρούν πλήρως τα κριτήρια βιωσιμότητας καθ' όλη την περίοδο, ενώ χωρίς την ελάφρυνση του χρέους διαμορφώνονται σε επίπεδα άνω του 20% του ΑΕΠ από κάποιο σημείο τη δεκαετία 2030-2040 και μετά.

Όσον αφορά τις συγκεκριμένες δεσμεύσεις που αναλαμβάνει η χώρα στη μετα-μνημονιακή περίοδο, πέραν βεβαίως των δημοσιονομικών στόχων, και με την υλοποίηση των οποίων συνδέεται η εκταμίευση των πόρων από την επιστροφή των κερδών των κεντρικών τραπεζών (ANFA) και ΕΚΤ (SMP), που διαμορφώνονται σε €4,5 δισ., και από την κατάργηση του step-up (€220 εκατ. περίπου το χρόνο), διαμορφώνονται κατά τα άλλα συνθήκες σχετικά ομαλής συμμόρφωσης, καθώς οι περισσότερες δράσεις είναι αυτονόητες και συνέχεια των μεταρρυθμίσεων που ήδη υλοποιούνται (Δ08).

	2018	2019	2020	2030	2040	2050	2060
Χρέος / ΑΕΠ							
Πριν την ελάφρυνση	188,6	178,3	169,9	136,6	127,8	124,9	127,0
Μετά την ελάφρυνση	188,6	177,5	168,9	131,4	116,9	106,6	96,8
Ακαθάριστες Δανειακές Ανάγκες / ΑΕΠ							
Πριν την ελάφρυνση	21,8	11,6	9,6	15,4	21,0	25,6	28,1
Μετά την ελάφρυνση	21,8	10,8	9,4	11,1	16,2	18,4	19,8
Πρωτογενές πλεόνασμα / ΑΕΠ	3,5	3,5	3,5	2,2	2,2	2,2	2,2
Ανάπτυξη (σε ονομαστικούς όρους)	2,8	3,6	3,9	3,0	3,0	3,0	3,0
Ανάπτυξη (σε πραγματικούς όρους)	2,0	2,4	2,3	1,0	1,0	1,0	1,0
Επιτόκιο δανεισμού (risk free + risk premium)	3,2	4,1	4,3	5,4	5,1	5,0	5,1
Έσοδα ιδιωτικοποιήσεων	← €14 δισ. →						

Δ06: Ανάλυση βιωσιμότητας του χρέους – Βασικό Σενάριο
(Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Compliance Report - ESM Stability Support Programme for Greece - Fourth Review](#), 23 Ιουνίου 2018)

	2018	2019	2020	2030	2040	2050	2060
Χρέος / ΑΕΠ							
Πριν την ελάφρυνση	188,4	179,7	172,6	149,8	158,9	186,6	234,8
Ακαθάριστες Δανειακές Ανάγκες / ΑΕΠ							
Πριν την ελάφρυνση	21,8	11,7	9,8	18,1	28,2	40,2	53,3
Πρωτογενές πλεόνασμα / ΑΕΠ	3,5	3,5	3,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Ανάπτυξη (σε ονομαστικούς όρους)	2,9	2,8	3,2	2,8	2,8	2,8	2,8
Ανάπτυξη (σε πραγματικούς όρους)	2,0	2,4	2,3	0,8	0,8	0,8	0,8
Επιτόκιο δανεισμού (risk free + risk premium)	3,2	4,1	4,4	5,7	6,0	6,0	6,0

Δ07: Ανάλυση βιωσιμότητας του χρέους – Δυσμενές Σενάριο
(Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Compliance Report - ESM Stability Support Programme for Greece - Fourth Review](#), 23 Ιουνίου 2018)

Δ08: Συγκεκριμένες δεσμεύσεις Ελλάδας για την μετά το πρόγραμμα περίοδο και σχολιασμός ΣΕΒ
(Eurogroup, 21/06/2018, [Revised annex to the Eurogroup statement on Greece, 22 June 2018](#))

1. Δημοσιονομικά και διαρθρωτικά

- Πρωτογενή πλεονάσματα 3,5% ΑΕΠ μεσοπρόθεσμα. Σχόλιο ΣΕΒ: Η Ελλάδα θα αποτελεί παγκοσμίως μοναδική περίπτωση, γεγονός που συνιστά σημαντικό στοίχημα για τη χώρα.
- Πλήρη εκκαθάριση και είσπραξη clawback κάθε Ιούνιο. Σχόλιο ΣΕΒ: Δεν υπάρχει πρόβλεψη για αναθεώρηση της δομής του συστήματος, η οποία εισάγει σημαντικές στρεβλώσεις.
- 2019 και 2020 ασκήσεις προσδιορισμού αντικειμενικών αξιών βάση αξιών αγοράς.
- Πρόγραμμα προσλήψεων ΑΑΔΕ και ενεργοποίηση ψηφιακών συστημάτων για εισπράξεις (μέσα 2021).
- Μη δημιουργία νέων ληξιπρόθεσμων οφειλών του κράτους.
- Ολοκλήρωση μεταρρυθμίσεων που επέδειξε το Ελεγκτικό Συνέδριο και που αφορούν την είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών προς το δημόσιο (μέσα 2019).
- Ολοκλήρωση συστημάτων ταμειακής διαχείρισης θησαυροφυλακίου.
- Κωδικοποίηση κατηγοριών λειτουργιών και πληρωμών κράτους (2021) και επέκταση σε γενική κυβέρνηση (2022, μέσα)

2. Κοινωνική προστασία

- Συνέχιση εκσυγχρονισμού συστήματος κοινωνικής προστασίας σε συνεργασία με τεχνική βοήθεια.
- Ολοκλήρωση ενιαίου συνταξιοδοτικού ταμείου ΕΦΚΑ το 2020.
- Άνοιγμα 120 κέντρων πρωτοβάθμιας υγείας (τέλη 2018) και όλων των 2040 έως τα μέσα του 2020.
- Ενεργοποίηση κέντρου προμηθειών (ΕΚΑΠΥ, έως τέλος 2018) με στόχο κεντρικές προμήθειες νοσοκομείων 30% το 2020 και 40% στα μέσα 2022.
- Ολοκλήρωση μεταρρύθμισης δικτύου κοινωνικής πρόνοιας με εφαρμογή παροχών αναπηρίας, βάση ιατρικής αξιολόγησης, έως τα μέσα 2019, αναθεώρηση συστήματος επιδοτήσεων για μέσα μεταφοράς έως μέσα 2019 και υλοποίηση 3 πυλώνων συστήματος κοινωνικής αλληλεγγύης έως το τέλος 2019.

3. Χρηματοπιστωτική σταθερότητα

- Συνέχιση βελτίωσης με όλες τις απαραίτητες ενέργειες του πλαισίου για πτώχευση νοικοκυριών και επιχειρήσεων, του εξωδικαστικού, την πώληση NPLs και τους ηλεκτρονικούς πλειστηριασμούς. Σχόλιο ΣΕΒ: δεν υπάρχουν εξειδικευμένες δράσεις για τις απαραίτητες συμπληρωματικές βελτιώσεις στο προ-πτωχευτικό και πτωχευτικό δίκαιο, χάρη της διευκόλυνσης αναδιαρθρώσεων, καθώς και για σημαντικά σχετικά ζητήματα όπως η φορολογική διαχείριση διαγραφών, την πραγματική δεύτερη ευκαιρία όταν δεν υπάρχει δόλος, την ενιαία και πιο αυτόματη συμμετοχή του δημοσίου στις διαγραφές και τα ζητήματα της χωρίς προϋποθέσεις «αλληλέγγυας ευθύνης».
- Δράσεις για εξάλειψη εκκρεμών αιτήσεων για πλαίσιο για την υπαγωγή νοικοκυριών σε πτωχευτικές διαδικασίες έως το 2021.
- Ειδική εκπαίδευση δικαστών που εμπλέκονται ως ανωτέρω το τέλος 2018.
- Υλοποίηση φάσεων I και II Ζετούς σχεδίου για τη δικαιοσύνη, για εδραίωση ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, έως τέλος 2018 και αντίστοιχα 2020. Επιπλέον, ηλεκτρονική υποβολή και διαχείριση δικογράφων έως τέλος 2019 σε όλα τα δικαστήρια, μετά την ολοκλήρωση του διαγωνισμού στα μέσα του έτους. Σχόλιο ΣΕΒ: Οι υφιστάμενες προβλέψεις θα υλοποιηθούν σύμφωνα με τον προγραμματισμό και είναι πράγματι προς τη σωστή κατεύθυνση. Όμως εξ αρχής δεν έχουν συμπεριληφθεί αναγκαίες ενέργειες για την επιτάχυνση της απονομής δικαιοσύνης με επίπτωση στην επιχειρηματικότητα (πχ ειδικά τμήματα, διοικητική δικαιοσύνη, ηλεκτρονικά δικόγραφα κ.λπ.).
- Το ΤΧΠΣ θα έχει έως το τέλος του 2018 στρατηγική για την αποδέσμευση του από τις θέσεις που έχει σε συστημικές τράπεζες.
- Προστασία ανεξαρτησίας από πολιτικές επιρροές του ΤΧΠΣ και λειτουργία του με όρους αγοράς.
- Στα μέσα του 2022 θα ληφθεί απόφαση για συνέχιση λειτουργίας ή όχι του ΤΧΠΣ.
- Συνέχιση χαλάρωσης περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων σύμφωνα με οδικό χάρτη.

4. Αγορές προϊόντων και εργασίας

- Διασφάλιση ανταγωνιστικότητας με ετήσια επικαιροποίηση κατώτατου μισθού σύμφωνα με Ν 4172/2012. Ολοκλήρωση σχεδίου δράσης για αδήλωτη εργασία έως τέλος 2019.
- Ολοκλήρωση μεταρρύθμισης συστήματος αδειοδότησης και υιοθέτηση κάθε σχετικής νομοθεσίας (τέλος 2018), οριστικοποίηση απλοποίησης αδειοδότησης σε συμφωνημένους κλάδους που εκκρεμούν (μέσα 2020) και ενεργοποίηση της ψηφιακής ηλεκτρονικής υπηρεσίας αδειοδότησης (τέλος 2019) με αναθεώρηση της κατηγοριοποίησης βάσει όχλησης. Σχόλιο ΣΕΒ: Όσο οι υπηρεσιακοί αλλά και πολιτικοί παράγοντες αντιστέκονται στην εφαρμογή της ρηζικέλευθης αυτής αδειοδοτικής φιλοσοφίας (ex post έλεγχος αντί για ex ante αδειοδότηση) και διατηρούν μέσω διατυπώσεων και διατάξεων το παλαιό σύστημα (γιατί εκχωρούν προνόμια και εξυπηρετήσεις), τόσο στην πράξη τα οφέλη θα είναι μικρά. Η μεταρρύθμιση θα ολοκληρωθεί μόνο όταν συμπεριλάβει το σύνολο των παραγωγικών δραστηριοτήτων, καταργήσει ξεκάθαρα και οριστικά περιπτώσεις αδειοδοτήσεις (όπως πχ η αδειοδότηση εγκατάστασης σε περιοχές με χρήσεις γης, η άρση των περιορισμών εγκατάστασης στην Αττική για τη μέση όχληση, κλπ.) και καταργήσει την κατηγοριοποίηση βάσει όχλησης ευθυγραμμίζοντάς την με την περιβαλλοντική αδειοδότηση. Το πληροφοριακό σύστημα στην πλήρη ανάπτυξη του θα είναι λειτουργικό πολύ αργότερα και αυτό θα υποσκάψει την αποτελεσματικότητα της μεταρρύθμισης.
- Ολοκλήρωση δευτερογενούς νομοθεσίας για ενιαίο σύστημα ελέγχων (μέσα 2020), (μέσα 2021). Σχόλιο ΣΕΒ: Ο νόμος πλαίσιο που έχει ήδη ψηφιστεί είναι προς τη σωστή κατεύθυνσή όμως άφησε τα κρίσιμα ζητήματα συναρμοδιοτήτων και αλληλοεπικαλύψεων να ρυθμιστούν σε μελλοντικό χρόνο. Οι συγκρούσεις είναι αναμενόμενες αναμεσά σε συναρμόδιους φορείς που μέχρι σήμερα διεκδικούν αποκλειστικό πεδίο ελέγχου. Κρίσιμο στοιχείο αποτελεί η διασφάλιση της αρχής “ένας φορέας ανά πεδίο εποπτείας” ώστε να μπορέσει η φιλοσοφία του νόμου να υλοποιηθεί στην πράξη.
- Ολοκλήρωση κτηματολογίου με κύρωση χαρτών και δασικών χαρτών κτηματολογίου (μέσα 2021), ως ενδιάμεσο βήμα αναφέρεται η ολοκλήρωση των δασικών χαρτών που εκκρεμούν (μέσα 2019) και εδραίωση όλων των υπηρεσιών κτηματολογίου καθώς και ολοκλήρωση 45% των καταγραφών κτηματολογίου έως μέσα 2020. Σχόλιο ΣΕΒ: Παρόλο που πράγματι συντελείται πρόοδος θα υπάρξουν σοβαρές καθυστερήσεις καθώς η αλλαγή του ιδιοκτησιακού καθεστώτος της Κτηματολόγιο ΑΕ θα φέρει ξανά στο προσκήνιο αγκυλώσεις που είχαν ξεπεραστεί τα τελευταία χρόνια με τη χρήση πρακτικών outsourcing.
- Ολοκλήρωση πώλησης λιγνιτικών μονάδων ΔΕΗ το 2018.
- Πλήρη έναρξη Υποδείγματος Στόχου αγοράς ενέργειας στα μέσα 2019, και τα μέτρα για την ενιαία αξιολόγηση πλειστηριασμών ΝΟΜΕ θα ενεργοποιηθούν στο τέλος 2019.

Δ08: Συγκεκριμένες δεσμεύσεις Ελλάδας για την μετά το πρόγραμμα περίοδο και σχολιασμός ΣΕΒ – Συνέχεια
(Eurogroup, 21/06/2018, [Revised annex to the Eurogroup statement on Greece, 22 June 2018](#))

5. Ιδιωτικοποιήσεις και Ελληνική Εταιρεία Συμμετοχών και Περιουσίας Α.Ε.

- Συνεχής εφαρμογή σχεδίου ιδιωτικοποιήσεων ΗCAP.
- Ολοκλήρωση συναλλαγής για ΑΙΑ και ΔΕΣΦΑ (τέλος 2018), ΕΚΠΕ και μαρίνα Αλίμου (μέσα 2019), Εγνατία, ΔΕΠΑ – εμπορικό σκέλος, μετοχές ΑΙΑ, ΕΥΔΑΠ, ΕΥΔΑΘ και λιμάνια Αλεξανδρούπολης και Καβάλας (μέσα 2019), ρευστοποίηση συμμετοχής στη ΔΕΗ, δικτύου ΔΕΠΑ, λιμάνια Ηγουμενίτσας και Κέρκυρας καθώς και του αποθηκευτικού χώρου Καβάλας (μέσα 2021) και άλλα περιφερειακά λιμάνια βάση συστάσεων συμβούλων ΤΑΙΠΕΔ και συμφωνημένης διαδικασίας (μέσα 2022).
- Μεταφορά ΟΑΚΑ στο ΗCAP και αναδιάρθρωση ΕΤΑΔ (τέλος 2018).
- Αξιολόγηση όλων των διοικητικών συμβουλίων ΔΕΚΟ (μέσα 2019).

6. Δημόσια Διοίκηση

- Συνέχιση μεταρρυθμίσεων εκσυγχρονισμού δημόσιας διοίκησης. **Σχόλιο ΣΕΒ:** Οι συμφωνημένες δράσεις για τη μεταρρύθμιση και την αποκομματικοποίηση της δημόσιας διοίκησης προχωράνε αργά (αξιολόγηση, HRMS, περιγράμματα, μισθολόγιο, κωδικοποίηση νομοθεσίας, κ.α.) και εστιάζουν σχεδόν αποκλειστικά στη διαχείριση του προσωπικού αντί να προσπαθούν να επιλύσουν ζητήματα απλοποίησης και ηλεκτρονικοποίησης διαδικασιών ή και εισαγωγής outsourcing για καλύτερες υπηρεσίες προς πολίτες και επιχειρήσεις.
- Ορισμός Διοικητικών Γενικών Γραμματέων κατά Ν4369/16 (τέλος 2018) μέσω διαδικασίας ανεξάρτητης αξιολόγησης και επαναπροκήρυξη 20 εκ των 69 θέσεων σύμφωνα με προδιαγραφές ισχύοντος νομικού πλαισίου. **Σχόλιο ΣΕΒ:** Πράγματι επιβεβαιώνεται αυτή η εξέλιξη, όμως όσο δεν καταφέρνει να προσελκύσει στελέχη από την αγορά τόσο θα ανακυκλώνει τα υφιστάμενα προβλήματα.
- Ολοκλήρωση 3^{ου} κύκλου κινητικότητας και αξιολόγησης (μέσα 2019). **Σχόλιο ΣΕΒ:**
Παρότι φιλόδοξο στη σύλληψη (προσομοιάζει στη λογική 360 evaluation που εφαρμόζεται στον ιδιωτικό τομέα) αποδεικνύεται στην πράξη δυσλειτουργικό. Θα συνεχίσει συνεπώς να εφαρμόζεται πλημμελώς.
- Ολοκλήρωση ενιαίου συστήματος διαχείρισης ανθρωπίνου δυναμικού (ψηφιακό οργανόγραμμα για όλες μονάδες δημοσίου με διασύνδεση με ενιαία αρχή πληρωμών), ως τέλος 2019. **Σχόλιο ΣΕΒ:** Όλη η προσοχή είναι στραμμένη σε αυτό το πληροφοριακό σύστημα, που βρίσκεται σε εξέλιξη και υλοποιείται εντατικά. Μπορεί να αποτελέσει βάση για την κινητικότητα και μια άλλη ευέλικτη δημόσια διοίκηση, αρκεί να συνδεθεί με την αξιολόγηση, τα διαθρονολογία και τα περιγράμματα των οποίων η υλοποίηση όμως καθυστερεί.
- Εθνική Πύλη για κωδικοποίηση νομοθεσίας. Κωδικοποίηση της νομοθεσίας με προτεραιότητα την εργασιακή και εργατική νομοθεσία (μέσα 2020). **Σχόλιο ΣΕΒ:**
Προχωρά εξαιρετικά αργά και εξακολουθούμε να μη γνωρίζουμε ποιες περιοχές νομοθεσίας, εκτός από τα εργασιακά, θα κωδικοποιηθούν κατά προτεραιότητα. Παραμένει ερωτηματικό εάν βασική νομοθεσία που διέπει τη λειτουργία των επιχειρήσεων (πχ εταιρικό, φορολογικό, αδειοδότηση, κ.λπ.) θα συμπεριληφθεί στη λίστα των προς κωδικοποίηση νομοθεσιών.
- Υιοθέτηση όλων των συστάσεων GRECO στα πλαίσια δράσης κατά διαφθοράς έως μέσα 2021. **Σχόλιο ΣΕΒ:** Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την καταπολέμηση της διαφθοράς υλοποιείται αποσπασματικά, και χωρίς συντονισμό με τις δράσεις στα πεδία της φορολογικής διοίκησης και της δικαιοσύνης. Δεν υπάρχει ξεκάθαρο ownership και κεντρικός συντονισμός για τις δράσεις που πρέπει να υλοποιηθούν από όλους.

Οικονομικές εξελίξεις

Συνθήκες διαβίωσης νοικοκυριών: Οριακά βελτιωμένη είναι το 2017 η εικόνα αναφορικά με το ποσοστό του πληθυσμού που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας εισοδήματος και συνθηκών διαβίωσης νοικοκυριών της ΕΛΣΤΑΤ. Παρόλα αυτά, το ποσοστό των νοικοκυριών που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο φτώχειας ή ζουν με σημαντική υλική στέρηση εξακολουθεί να είναι από τα υψηλότερα στην ΕΕ-28.

Ειδικότερα, το ποσοστό του πληθυσμού που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό, ανήλθε σε 34,8% το 2017, έναντι 35,6% το 2016 και 27,6% το 2009 (Δ09). Αυτό σημαίνει ότι ένας στους τρεις περίπου ζει κάτω από το όριο της φτώχειας (το εισόδημά του είναι χαμηλότερο από το 60% του διάμεσου εισοδήματος) ή στερείται τουλάχιστον 4 βασικά αγαθά ή υπηρεσίες (βλ. παρακάτω) ή διαβιεί σε νοικοκυριά χαμηλής έντασης εργασίας (που τα μέλη τους εργάστηκαν λιγότερο από 20% της συνήθους απασχόλησης κατά το προηγούμενο έτος).

Σύμφωνα με τα στοιχεία, ο κίνδυνος φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού είναι υψηλότερος στην περίπτωση των ατόμων ηλικίας 18-64 ετών (38,6%).

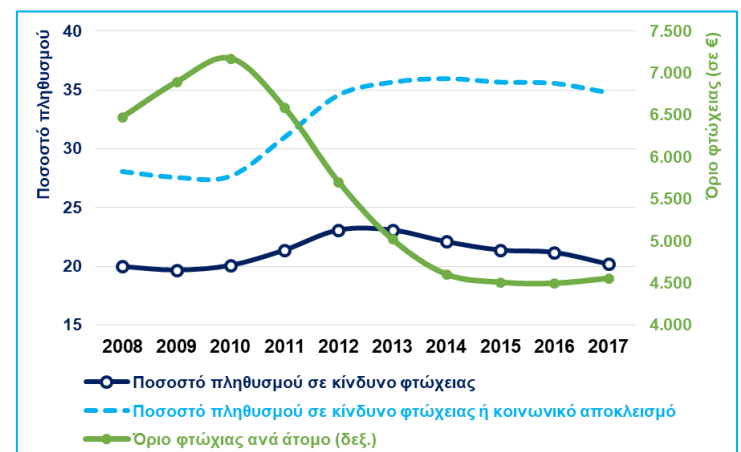
Πιο αναλυτικά, το ποσοστό του πληθυσμού που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας ανήλθε σε 20,2% το 2017, έναντι 21,2% το 2016. Το αντίστοιχο ποσοστό το 2005 ανερχόταν στο 19,6%, ενώ έως το 2012 σημείωσε αυξητική πορεία, φτάνοντας στο 23,1% και από τότε άρχισε να μειώνεται. Σημειώνεται ότι το όριο φτώχειας υπολογίζεται με τη σχετική έννοια (φτωχός σε σχέση με τους άλλους) και ορίζεται στο 60% του διάμεσου διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών. Συνεπώς, λαμβάνοντας υπόψη τη μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος την περίοδο 2009 – 2016 (περίπου -35% σύμφωνα με τους εθνικούς λογαριασμούς) και την αντίστοιχη μείωση του ορίου της φτώχειας, το οποίο ανά άτομο διαμορφώθηκε σε €4.560 ετησίως το 2017, έναντι €6.897 το 2009 (Δ09), η υποχώρηση του ποσοστού του πληθυσμού που αντιμετωπίζει τον κίνδυνο φτώχειας δεν αντανακλά απαραίτητα και βελτίωση των γενικών συνθηκών

διαβίωσης των νοικοκυριών. Με βάση τα στοιχεία του 2017, τα νοικοκυριά που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας εκτιμώνται σε 789.585 σε σύνολο 4.162.442 νοικοκυριών και τα μέλη τους σε 2.152.691 στο σύνολο των 10.634.925 ατόμων του πληθυσμού της χώρας.

Σημειώνεται ότι ο κίνδυνος φτώχειας για παιδιά ηλικίας 0-17 ετών (παιδική φτώχεια) ανήλθε σε 24,5% το 2017, χαμηλότερα κατά -1,8 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2016. Επίσης, ο κίνδυνος φτώχειας σημείωσε μείωση τόσο στο σύνολο του πληθυσμού (1 ποσοστιαία μονάδα), όσο και στον πληθυσμό 18-64 ετών (1 ποσοστιαία μονάδα, επίσης), ενώ παρέμεινε ίδιος για τον πληθυσμό 65 ετών και άνω (12,4%).

Αναφορικά με τις κοινωνικές μεταβιβάσεις, σημειώνεται ότι το ποσοστό κινδύνου φτώχειας πριν από όλες τις κοινωνικές μεταβιβάσεις (δηλαδή μη συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών επιδομάτων και των συντάξεων στο συνολικό διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών) ανέρχεται σε 50,8% (έναντι 52,9% το 2016 και 42% το 2009), ενώ, όταν περιλαμβάνονται μόνο οι συντάξεις και όχι τα κοινωνικά επιδόματα, μειώνεται στο 24,0% (έναντι 25,2% το 2016 και 22,7% το 2009).

Δ09: Ποσοστό πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό και όρια φτώχειας (ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα εισοδήματος και συνθηκών διαβίωσης νοικοκυριών, 2017)

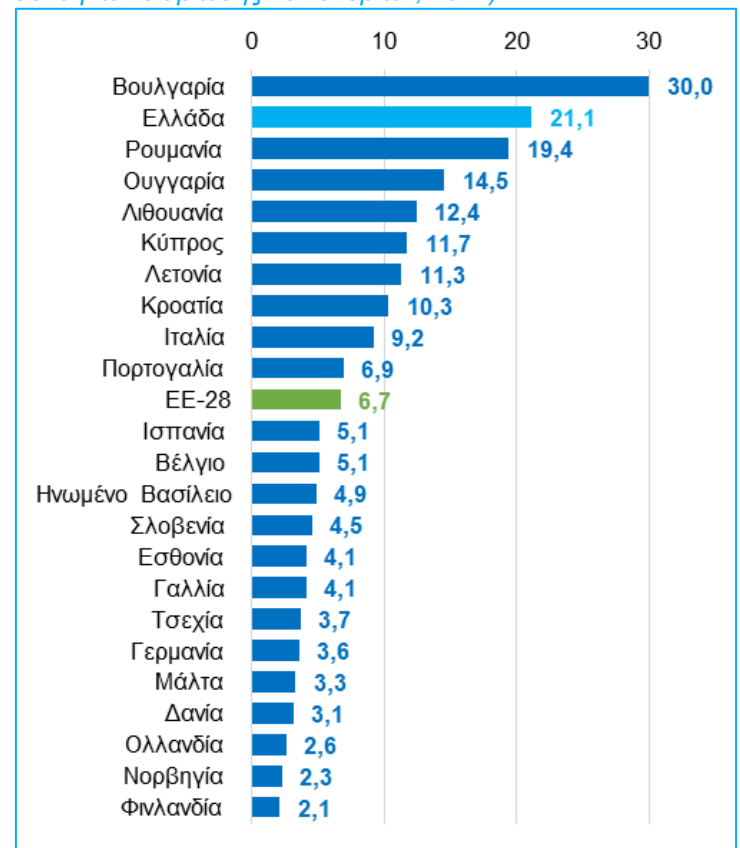
Ανάλογη περίπτωση εικόνα προκύπτει και από την εξέλιξη του πληθυσμού που ζει με σημαντική υλική στέρηση, δηλαδή που στερείται τουλάχιστον 4 βασικά αγαθά ή υπηρεσίες (δυσκολία ικανοποίησης έκτακτων οικονομικών αναγκών, αδυναμία κάλυψης εξόδων για διακοπές μίας εβδομάδας το χρόνο, αδυναμία διατροφής που να περιλαμβάνει κάθε δεύτερη ημέρα κοτόπουλο, κρέας ή ψάρι, αδυναμία πληρωμής για ικανοποιητική θέρμανση της κατοικίας, έλλειψη βασικών αγαθών όπως πλυντήριο ρούχων, έγχρωμη τηλεόραση, τηλέφωνο, αυτοκίνητο, αδυναμία αποπληρωμής δανείων ή αγορών με δόσεις, δυσκολίες στην πληρωμή πάγιων λογαριασμών). Ειδικότερα, το 2017 το 21,1% του πληθυσμού αντιμετωπίζει υλική στέρηση, έναντι 22,4% το 2016 και 11% το 2009. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι η στέρηση βασικών αγαθών και υπηρεσιών δεν αφορά μόνο το φτωχό πληθυσμό αλλά και μέρος του μη φτωχού πληθυσμού. Πιο συγκεκριμένα, το ποσοστό του πληθυσμού που ενώ δε βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας διαβιεί σε νοικοκυριά με υλική στέρηση αλλά χωρίς χαμηλή ένταση εργασίας ανέρχεται σε 9,1%. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι:

- Το ποσοστό του πληθυσμού που διαβιεί σε κατοικία με στενότητα χώρου ανέρχεται σε 29,1% για το σύνολο του πληθυσμού, σε 25,4% για τον μη φτωχό πληθυσμό και σε 43,8% για τον φτωχό πληθυσμό
- Το 43,7% των φτωχών νοικοκυριών δηλώνει ότι στερείται διατροφής που περιλαμβάνει κάθε δεύτερη ημέρα κοτόπουλο, κρέας, ψάρι ή λαχανικά ίσης θρεπτικής αξίας, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των μη φτωχών νοικοκυριών εκτιμάται σε 4,4%.
- Το ποσοστό των νοικοκυριών που δηλώνουν οικονομική αδυναμία να έχουν ικανοποιητική θέρμανση το χειμώνα ανέρχεται σε 26,0%, ενώ είναι 45,3% για τα φτωχά νοικοκυριά και 21,5% για τα μη φτωχά νοικοκυριά.
- Το 78,3% των φτωχών νοικοκυριών και το 47,3% των μη φτωχών δηλώνει οικονομική δυσκολία να αντιμετωπίσει έκτακτες, αλλά αναγκαίες, δαπάνες ύψους περίπου €384.
- Το 55,2% των νοικοκυριών που έχουν λάβει καταναλωτικό δάνειο για αγορά αγαθών και

- υπηρεσιών, δηλώνει ότι δυσκολεύεται πάρα πολύ στην αποπληρωμή αυτού ή των δόσεων.
- Το 56,5% των φτωχών νοικοκυριών δηλώνει δυσκολία στην έγκαιρη πληρωμή πάγιων
- λογαριασμών, όπως αυτών του ηλεκτρικού ρεύματος, του νερού, του φυσικού αερίου, κλπ.
- Το 64,7% των φτωχών νοικοκυριών αναφέρει μεγάλη δυσκολία στην αντιμετώπιση των συνήθων
- αναγκών του με το συνολικό μηνιαίο ή εβδομαδιαίο εισόδημά του.

Σε σύγκριση με την ΕΕ-28, η Ελλάδα παρουσιάζει το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό ατόμων που ζουν με σημαντική υλική στέρηση, αμέσως μετά τη Βουλγαρία (**Δ10**). Υψηλά ποσοστά καταγράφονται επίσης στη Ρουμανία (19,4%) και την Ουγγαρία (14,5%), ενώ τα χαμηλότερα παρατηρούνται στο Λουξεμβούργο (1,6%), τη Φινλανδία (2%) και την Ολλανδία (2,6%). Συνολικά στην ΕΕ-28 περίπου 33 εκατομμύρια, δηλαδή ποσοστό 6,7% του πληθυσμού, αντιμετωπίζει σοβαρή υλική υστέρηση.

Δ10: Ποσοστό πληθυσμού που ζει με υλική στέρηση το 2017 (ΕΛΣΤΑΤ και Eurostat, Έρευνα εισοδήματος και συνθηκών διαβίωσης νοικοκυριών, 2017)

Εκτέλεση κρατικού προϋπολογισμού: Τα αναλυτικά στοιχεία εκτέλεσης του κρατικού προϋπολογισμού επιβεβαιώνουν τα μεγέθη που ήδη ανακοινώθηκαν ως προσωρινά, αλλά διευκρινίζουν τις εξελίξεις που επηρεάζουν την πορεία κυρίως των εσόδων. Κυρίως, η εμφανιζόμενη κόπωση των φορολογικών εσόδων οφείλεται στον τρόπο εγγραφής το 2017 μέρους των εσόδων από την παραχώρηση των 14 αεροδρομίων. Με τη σωστή προσαρμογή προκύπτει ότι τα φορολογικά έσοδα συνεχίζουν μια πορεία ενίσχυσης έναντι του 2017, η οποία όμως σε μεγάλο μέρος οφείλεται σε τεχνικές διακυμάνσεις των εσόδων από καπνικά. Το υπόλοιπο μέρος της αύξησης προκύπτει από την ενίσχυση των εσόδων από έμμεσους φόρους προηγούμενων χρήσεων και του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων. Την ίδια ώρα, οι δαπάνες μισθοδοσίας και για κοινωνική προστασία αυξάνονται σταθερά, υπερ-αντισταθμίζοντας τη μείωση επιχορηγήσεων σε ασφαλιστικούς φορείς καθώς και την ευνοϊκή επίπτωση της μείωσης καταπτώσεων εγγυήσεων.

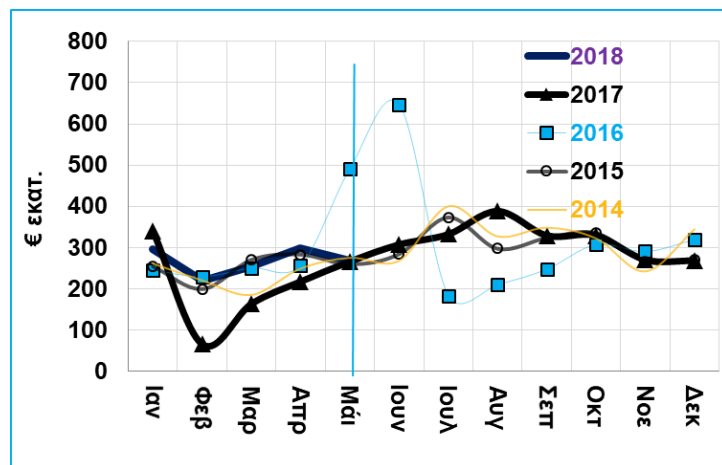
Συγκεκριμένα, καταρχήν το προβάδισμα των εσόδων από έμμεσους φόρους έναντι του 2017 που τον Απρίλιο ανερχόταν σε 555 εκατ. υποχώρησε τον Μάιο στα 277 εκατ. (έσοδα 2018 10,61 δισ. έναντι 10,33 δισ. το 2017). Όμως, η εξέλιξη αυτή επηρεάζεται από το γεγονός ότι το 2017 τον Μάιο είχαν προστεθεί στα έσοδα από ΦΠΑ 296,16 εκατ. που αντιστοιχούσαν στην παραχώρηση των 14 αεροδρομίων. Με την αφαίρεση αυτών των εσόδων, που ουσιαστικά αφορούν μια αποκρατικοποίηση, από τα καθαρά έσοδα του τακτικού προϋπολογισμού Μαΐου 2017 η δυναμική της ενίσχυσης των ακαθάριστων εσόδων του 2018 παραμένει στο 5μηνο (10,6 δισ. έναντι 10 δισ. αντίστοιχα πέρυσι) και μάλιστα η διαφορά εμφανίζεται ελαφρά διευρυμένη από τη διαφορά 540 εκατ. του 4μήνου, στα 573 εκατ.

Στην εξέλιξη αυτή συνεισφέρει όμως σημαντικά η εξομάλυνση των εσόδων από καπνικά, που πλέον έχουν σταθεροποιηθεί στα επίπεδα μηνιαίων εσόδων της προ αύξησης του ΕΦΚ εποχής, κάτι που ενισχύει τις επιδόσεις του 5μήνου 2018 έναντι της αντίστοιχης περιόδου του 2017. Όμως, η ενίσχυση αυτή είναι τεχνητή καθώς τα έσοδα του 2017 είχαν πληγεί από

την σύρρευση αποθεμάτων καπνικών προς της αύξησης του ΕΦΚ, κάτι που οδήγησε σε μεγάλη υποχώρηση των εσόδων από καπνικά τους πρώτους μήνες του 2017. Τον Μάιο 2017 πλέον η ροή πληρωμών του ΕΦΚ και ΦΠΑ καπνικών είχε εξομαλυνθεί, και το Μάιο 2018 κινείται στα επίπεδα του 2017 παρά την αύξηση του ΕΦΚ (**Δ11**). Αυτό συμβαίνει καθώς έχουν υποχωρήσει πλέον οι πωλήσεις νόμιμων καπνικών λόγω της αύξησης του ΕΦΚ. Για το 5μηνο η θετική επίπτωση στα έσοδα 2018 σε σύγκριση με το 2017 είναι περίπου 225 εκατ.

Την ίδια ώρα, τα έσοδα από φόρους προηγούμενων οικονομικών ετών του 5μήνου 2018 είναι ενισχυμένα κατά 148 εκατ. (703 εκατ. έναντι 555 εκατ. το 2017). Από την άλλη, εμφανίζεται μια υποχώρηση των εσόδων από ΕΦΚ ενεργειακών προϊόντων (έσοδα 5μήνου 2018 1,67 δισ. έναντι αντίστοιχα εσόδων 1,74 δισ. πέρυσι).

Δ11: Έσοδα από ΦΠΑ και ΕΦΚ καπνικών και άλλων, εκτέλεση κρατικού προϋπολογισμού (Υπ. Οικ. Μάιος 2018).

Επίσης, τα έσοδα από φόρο εισοδήματος συνεχίζουν να διατηρούν το προβάδισμα έναντι του 2017 που απέκτησε από το Φεβρουάριο και που πλέον ανέρχεται σε €199 εκατ., καθώς εισερχόμαστε στην περίοδο υποβολής των φορολογικών δηλώσεων, την ώρα που τα έσοδα από φόρους περιουσίας και άμεσους φόρους από προηγούμενες οικονομικές χρήσεις κινούνται στα επίπεδα του 2017. Τα μη φορολογικά και μη τακτικά έσοδα κινήθηκαν σε παρεμφερή με πέρυσι επίπεδα, ενώ τα έσοδα

αποκρατικοποιήσεων εμφανίζουν φέτος υποχώρηση, καθώς πέρυσι υπήρξε το μεγάλο έσοδο (δεν υπολογίζεται το Μάιο 2017 το ποσό των 296,16 εκατ. ως έσοδο αποκρατικοποίησης) από την παραχώρηση των αεροδρομίων. Στο βαθμό που όμως ουσιαστικά η εγγραφή των 296 εκατ. γίνεται σε λάθος λογαριασμό, αλλά εφάπαξ, τα μεγέθη για το πλεόνασμα και το πρωτογενές πλεόνασμα δεν αλλάζουν – απλά ο τρόπος εγγραφής δημιουργεί μια τεχνητή, και μη αληθή, εικόνα κόπωσης στα φορολογικά έσοδα και κυρίως το έσοδα από «ΦΠΑ λοιπών».

Σε επίπεδο δαπανών, συνεχίζεται σταθερά, στους ρυθμούς των προηγούμενων μηνών, η αύξηση των δαπανών μισθοδοσίας και σχετικών δαπανών περιλαμβανομένων των εφημεριών γιατρών (5,35 δις από 5,03 δις. πέρυσι), και των αποδιδόμενων πόρων (1,34 δις. από 941 εκατ. πέρυσι). Την ίδια ώρα η υποχώρηση στην επιδότηση ασφαλιστικών ταμείων (6,55 δις. από 6,93 δις. πέρυσι) και στις επιδοτήσεις γεωργίας (51 εκατ. από 231 εκατ. πέρυσι) υπέρ-αντισταθμίζει την αύξηση των κοινωνικών δαπανών (517 εκατ. από 299 εκατ. πέρυσι λόγω αύξησης επιδόματος πολυτέκνων και του εισοδήματος αλληλεγγύης) καθώς και τις επιδοτήσεις σε νοσοκομεία (244 εκατ. από 193 εκατ. πέρυσι). Έτσι, με δεδομένη και την υποχώρηση των δαπανών από ανάληψη χρεών φορέων και την κατάπτωση εγγυήσεων (30 εκατ. από 737 εκατ. πέρυσι) διαμορφώνεται η ελαφρά αύξηση των πρωτογενών δαπανών (16,3 δις. από 16,09 δις. πέρυσι).

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

€362 δισ.

71% συνόλου*

ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ

€60 δισ.

48% συνόλου*

ΠΩΛΗΣΕΙΣ

€61 δισ.

46% συνόλου*

ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΚΕΡΔΗ

€3,3 δισ.**

42% συνόλου**

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ

200.000

11% συνόλου ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

ΜΙΣΘΟΙ

€5 δισ.

20% συνόλου***

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ

€2,2 δισ.

26% συνόλου***

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΚΕΡΔΩΝ

€1,1 δισ.

31% συνόλου****

* 17.454 δημοσιευμένοι ισολογισμοί χρήσης 2016 που περιλαμβάνονται στη βάση της ICAP

** σύνολο κερδών κερδοφόρων επιχειρήσεων

*** % επί του συνόλου τακτικών αποδοχών (χωρίς bonus και υπερωρίες)/ασφαλιστικών εισφορών ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

**** % επί του συνόλου εσόδων από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει. Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων
και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα

T: 211 5006 000

F: 210 3222 929

E: info@sev.org.gr

www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation
of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh

B-1000 Bruxelles

T: +32 (0) 2 662 26 85

E: kdiamantouros@sev.org.gr

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ
ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

